

Maria Orłowska-Bednarz

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „Demokracja bezpośrednia w samorządzie terytorialnym”

W dniach 19–20 maja w Kolegium Licencjackim UMCS w Biłgoraju odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. *Demokracja bezpośrednia w samorządzie terytorialnym*, zorganizowana przez Zakład Ruchów Politycznych oraz Zakład Samorządów i Polityki Lokalnej Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Patronat honorowy nad konferencją objął Marszałek Województwa Lubelskiego Krzysztof Hetman.

Celem spotkania było usystematyzowanie doświadczeń związanych z implementacją rozwiązań charakterystycznych dla demokracji bezpośredniej w funkcjonowaniu samorządu terytorialnego. Ponieważ problematyka konferencji odpowiadała problematyce badań prowadzonych w ramach Zakładu Nauk Społecznych na Wydziale Prawa i Administracji Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, w konferencji wzięli czynny udział jej pracownicy, to jest mgr Maria Orłowska-Bednarz i dr Marek Bednarz.

Konferencję otworzyły wystąpienia prof. Grzegorza Janusza (UMCS), prorektora prof. Stanisława Michałowskiego (UMCS) i prof. Marii Marczewskiej-Rytko (UMCS). Sesja plenarna rozpoczęła się od wykładu prof. Dr. Hab. Bogdana Dolnickiego (UŚ) dotyczącego wyborów i referendów. Prof. Dr hab. Leszek Porębski (AGH w Krakowie) mówił o debacie lokalnej jako środka realizacji idei demokracji bezpośredniej. Wystąpienie prof. dr Stanisława Michałowskiego (UMCS) dotyczyło idei i praktyki demokracji bezpośredniej w samorządzie terytorialnym w Polsce. Funkcjonowanie systemu panczajatów w Indiach zaprezentowała w bardzo ciekawy sposób prof. dr hab. Maria Marczevska-Rytko (UMCS). Prof. dr hab. Andrzej Piasecki (UP w Krakowie) ukazał meandry demokracji bezpośredniej w Bośni i Hercegowinie. Dr Magdalena Musiał-Karg (UAM) mówiła o elektronicznej demokracji bezpośredniej na przykładzie referendów w szwajcarskich kantonach i gminach. Prof. dr hab. Andrzej Kubka (UG) scharakteryzował „politykę rozwijania demokracji” w samorządzie szwedzkim. Konsultacje społeczne jako przejaw obywatelskiej partycypacji w lokalnym ży-

ciu społecznym na przykładzie Katowic przedstawił dr Sebastian Kubas (UŚ). Dr Katarzyna Mieczkowska-Czerniak (UMCS) ukazała rolę mediów w kształtowaniu społeczeństwa partycypacyjnego na poziomie lokalnym. Sesję plenarną zakończyło wystąpienie dr. Krzysztofa Urbaniak dotyczące instytucji radnego.

Drugiego dnia konferencji odbyły się cztery panele dyskusyjne. Poruszono problematykę form demokracji bezpośredniej w samorządzie terytorialnym, jego wymiaru ustrojowo-gospodarczego, aspekty społecznego oraz wskazano na doświadczenia zagraniczne w funkcjonowaniu demokracji bezpośredniej w samorządzie terytorialnym.

Panel pierwszy poświęcono problematyce zagranicznych doświadczeń demokracji bezpośredniej w samorządzie terytorialnym, rozpoczęło go wystąpienie dr. Łukasza Jakubiaka (UJ) poświęcone demokracji bezpośredniej na szczeblu samorządowym w RFN. Następnie zabrała głos dr Lucyna Rajca (UJK w Kielcach), która mówiła o demokracji bezpośredniej w brytyjskim samorządzie lokalnym. Kolejne wystąpienie dr Aleksandry Nowak (UWr) dotyczyło demokracji bezpośredniej w samorządzie terytorialnym Urugwaju. Dr Izabela Rycerska (WSSMiKS w Chełmie) poruszyła problematykę demokracji bezpośredniej w Szwajcarii: zgromadzenia ludowego i referendum, oraz ich roli i znaczenia na szczeblu lokalnym. Dr Małgorzata Podolak (UMCS) zapoznała uczestników konferencji z zagadnieniami dotyczącymi referendum lokalnych w państwach europejskich. Panel zakończyło wystąpienie Michała Okseniuka (Naukowe Studenckie Koło Samorządowców Wydziału Politologii UMCS) na temat stanu badań nad demokracją bezpośrednią w samorządzie terytorialnym.

Panel drugi poświęcono problematyce różnorodności form demokracji bezpośredniej w samorządzie terytorialnym. Jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Ryszard Zaradny (UZ), który przedstawił rezultaty analizy wyników referendalnych i wyborczych w województwie lubuskim. Dr Beata Słobodzian (UG) przedstawiła zagadnienia dotyczące zależności między formami demokracji bezpośredniej a poziomem aktywności społeczności lokalnych. Kolejne wystąpienie mgr Doroty Maj (UMCS) dotyczyło rozwoju instytucji demokracji bezpośredniej jako formy realizacji zasady subsydiarności. Dr Dominik Sieklucki mówił o referendum w sprawie odwołania organu wykonawczego gminy w praktyce politycznej. Mgr Anna Zdańska (AJD w Częstochowie) poruszyła temat postanowień komisarza wyborczego w przedmiocie wniosku referendalnego w sprawie odwołania organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego oraz tryb ich zaskarżenia w świetle ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym. Konsultacje społeczne jako formę partycypacji społecznej na przykładzie procedury tworzenia jednostek pomocniczych gminy zaprezentowała dr Dorota Fleszer (WSH w Piotrkowie Trybunalskim), natomiast dr Marcin Rachwał (UAM w Poznaniu) przedstawił referendum gminne jako element kampanii samorządowej.

Prezentacje i dyskusje w panelu trzecim dotyczyły ustrojowo-gospodarczych aspektów samorządu terytorialnego. Jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Stefan Stępień (UMCS) mówiąc o samorządzie terytorialnym jako podmiocie polityki

gospodarczej. Następnie mgr Maria Orłowska-Bednarz (KPSW w Bydgoszczy) zapoznała uczestników panelu z pozycją prawnoustrojową sołtysa w systemie samorządu terytorialnego. Mgr Szymon Osowski (Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich) przedstawił jednostki pomocnicze gminy jako przykład niewykorzystanej demokracji lokalnej. Dr inż. Grzegorz Maśloch (SGH w Warszawie) poruszył temat funduszu sołectkiego jako narzędzia demokracji bezpośredniej. Z kolei dr Eugeniusz Górniak (SGH w Warszawie) mówił o ocenie wykorzystania instrumentów *public governance* w polskich gminach, a dr Jacek Sierak (SGH w Warszawie) przedstawił wybrane problemy samodzielności finansowej gmin. Mgr Agnieszka Stawiszyńska (UMCS) przedstawiła działania i efektywność samorządów z woj. Lubelskiego w pozyskiwaniu środków z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013. Mgr Justyna Wasil (UMCS) zapoznała uczestników panelu z zagadnieniami dotyczącymi absorpcji środków Unii Europejskiej przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie województwa lubelskiego.

Panel czwarty, skoncentrowany na społecznym aspekcie samorządu terytorialnego, rozpoczęło wystąpienie dr Katarzyny Kuć-Czajkowskiej (UMCS), i dr Moniki Sidor (UMCS) na temat sukcesów wyborczych prezydentów miast – predyspozycje menadżerskie czy brak kontrkandydatów. Dr Anna Kołomycew (URz) przedstawiła lokalne grupy działania jako formę zarządzania wielopodmiotowego na szczeblu lokalnym. Dr Agnieszka Magdalena Zaręba (URz) podjęła temat efektywności polskiej demokracji bezpośredniej na poziomie lokalnym, na przykładzie miasta Olsztyn w latach 2008–2010. Mgr Wojciech Staszczak (UŚ) przedstawił instytucje demokracji bezpośredniej w kontekście wpływu mieszkańców na zarządzanie gminą. Dr Marek Bednarz (KPSW w Bydgoszczy) mówił o lokalnej kulturze politycznej jako kulturze tradycyjnej. Rolę samorządu terytorialnego w polityce regionalnej przedstawił dr Marcin Szewczak (KUL). Dr Zbigniew Adamowicz (UMCS) mówił o wybranych aspektach wyborów samorządowych w II RP.

Na podstawie przedstawionej tematyki obrad można powiedzieć, że konferencja stanowiła ważne wydarzenie naukowe i znakomitą możliwość zapoznania się z najnowszymi wynikami badań dotyczących szeroko rozumianych form demokracji bezpośredniej na poziomie samorządu lokalnego oraz ich znaczeniem dla jego funkcjonowania i z tego punktu widzenia a także z uwagi na bardzo wysoki poziom merytoryczny wystąpień, należy ją ocenić jako wyjątkowo udane przedsięwzięcie.